

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเตรียมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผล

2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกกับความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเตรียมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก จำนวน 735 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของครูประศึกษามีลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก และแบบให้เติมคำ ตอนที่ 2 ความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเตรียมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของลิเคอร์ท (Likert -

Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ ตอนที่ 3 ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมใน
 ด้านต่าง ๆ

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถาม ณ โรงเรียน 82
 โรงเรียน กายตนเอง จำนวน 837 ฉบับ ได้รับคืน 748 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.36
 และได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบไม่สมบูรณ์ออก 13 ฉบับ เหลือแบบสอบถามที่นำมาใช้ในการ
 การวิจัยเพียง 735 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.81

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรหาความเชื่อ
 มั่นของ CRONBACH และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีทางสถิติดังนี้ คือ ตอนที่ 1 รายละเอียด
 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 รายละเอียด
 เกี่ยวกับความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยการ
 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความแตก
 ต่างระหว่างความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงของผู้ตอบ โดยการหาค่าที่ (t -
 test)

สรุปผลการวิจัย

ก. สภาพภาพของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

ครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมากกว่าครึ่งหนึ่ง
 ของครูประถมศึกษาทั้งหมดอายุระหว่าง 18 - 29 ปี นอกจากนั้นส่วนใหญ่ของครูประถมศึกษา
 แต่งงานแล้วถึงร้อยละ 57.40 ในด้านการศึกษา ร้อยละ 50.70 ของครูประถมศึกษามีวุฒิป.ม.

นอกจากนี้ครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 1-7
 ปี คือมีถึงร้อยละ 56.30 ชั้นที่ทำการสอนครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 62 สอนตั้งแต่ชั้น
 อนุบาลถึงชั้นประถมปีที่ 4 ส่วนที่เหลือสอนชั้นประถมปีที่ 5 - 6 นอกจากนั้นครูประถมศึกษา
 ร้อยละ 63.70 เคยอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในช่วงเวลา
 5 ปีที่ผ่านมา และอีกร้อยละ 36.60 ไม่เคยอบรมหรือสัมมนา อีกประการหนึ่งครูประถมศึกษา

ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 59.50 ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว และรองลงมาร้อยละ 28.80 ทำหน้าที่สอนและเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการด้วย

ข. ความคาดหวังและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

1. ด้านการเตรียมการเรียนการสอน

ครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคาดหวังในด้านการเตรียมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงในด้านเดียวกันอยู่ในระดับพอสมควรทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการจัดหา จัดซื้อและจัดทำอุปกรณ์สื่อการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเตรียมการสอนสำหรับครู เรื่องการจัดซื้อ จัดทำสมุดหรือเอกสารสำหรับให้ครูทำบันทึกการสอน และเรื่องการศึกษาแหล่งวิทยาการ เพื่อสะดวกในการจัดอุปกรณ์และวิทยากรอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ครูมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเตรียมการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกแล้ว จะเห็นว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญถึง 15 เรื่อง หมายความว่าครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงในเรื่องดังกล่าวที่น้อยกว่าที่คาดหวังไว้ แสดงว่าครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงด้านการเตรียมการเรียนการสอนเรื่องดังกล่าว

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคาดหวังในด้านการเรียนการสอนในระดับมากทุกเรื่อง และมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงในด้านเดียวกันอยู่ในระดับพอสมควรทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้และประสบการณ์แก่เด็กหรือพาเด็กไปหาวิทยากร ครูประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกแล้ว จะเห็นว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 15 เรื่อง หมายความว่าครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงในเรื่องดังกล่าวนี้น้อยกว่าที่คาดหวังไว้ แสดงว่าครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงด้านกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว

3. ค่านวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน

ครูประถมศึกษามีความคาดหวังในค่านวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และมีความคิดเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในค่านี้เกี่ยวข้องกับสื่อการสอนระดับพอสมควร ยกเว้นเรื่องการจัดหาหนังสือและเอกสาร เสริมประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา เรื่องการจัดเครื่องช่วยสอนสำหรับครู เรื่องการจัดหาวัสดุต่าง ๆ ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เรื่องการจัดทำอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนในแต่ละชั้น แต่ละวิชาและแต่ละบทเรียน เรื่องการสร้างความสนใจโดยการใช้สื่อการเรียนการสอน เรื่องการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ และเรื่องการจัดทัศนศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ครูประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกแล้ว จะเห็นว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 15 เรื่อง หมายความว่าครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงในเรื่องดังกล่าวนี้น้อยกว่าที่คาดหวังไว้ แสดงว่าครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงด้านนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนเรื่องดังกล่าว

4. ค่านการวัดผลและการประเมินผล

ครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคาดหวังในค่านการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และมีความคิดเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในค่านการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับพอสมควรทุกเรื่องด้วย

เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกแล้ว จะเห็นว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 15 เรื่อง หมายความว่าครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงในเรื่องดังกล่าวนี้น้อยกว่าที่คาดหวังไว้ แสดงให้เห็นว่าครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงด้านการวัดผลและการประเมินผลเรื่องดังกล่าว

อภิปรายผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเตรียมการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปรากฏว่า ส่วนมากครูประถมศึกษา มีความคิดเห็นตรงกันว่า สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษาน้อยกว่าที่ครูประถมศึกษาคาดหวังไว้ทุกเรื่อง กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านการเตรียมการเรียนการสอนนี้ ครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงที่โรงเรียนปฏิบัติในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการจัดหา จัดซื้อและจัดทำอุปกรณ์การเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเตรียมการสอนสำหรับครู เรื่องการจัดซื้อ จัดทำสมุดหรือเอกสารสำหรับให้ครูทำบันทึกการสอน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครนายกเดิมเป็นโรงเรียนประชาบาลซึ่งตั้งอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ และโดยสภาพที่เป็นจริงแล้วโรงเรียนจะต้องหาเงินในการจัดการด้านวิชาการเองเพราะงบประมาณจากส่วนกลางนั้นน้อยเกินไป จึงทำให้สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษาในกัณฑ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามที่ครูประศึกษาคาดหวังเท่าที่ควร

2. เปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปรากฏว่า ส่วนมากครูประถมศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษาน้อยกว่าที่ครูประถมศึกษาคาดหวังไว้ทุก ๆ เรื่อง กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ ครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงที่โรงเรียนปฏิบัติในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง การเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้และประสบการณ์แก่เด็ก หรือพาเด็กไปหาวิทยากร ทั้งนี้โรงเรียนจึงควรจะมีการปรับปรุงและส่งเสริมในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานศึกษานิเทศก์ในระดับประถมศึกษาก็ควรให้คำปรึกษาและแนะนำในเรื่องนี้ด้วย ทั้งนี้จำเป็นจะต้องใช้เวลา งบประมาณและการติดตามผลอย่างใกล้ชิดจึงจะได้ผล

3. เปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปรากฏว่า ส่วนมากครูประถมศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษาน้อยกว่าที่ครูประถมศึกษาคาดหวังไว้ทุก ๆ เรื่อง กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนนี้ ครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงที่โรงเรียนปฏิบัติในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการจัดหาหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนสำหรับครู เรื่องการจัดเครื่องช่วยสอนสำหรับครู เรื่องการจัดหาวัสดุต่าง ๆ ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เรื่องครูและนักเรียนร่วมกันจัดทำอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนในวันหยุด เรื่องการใช้สื่อการสอนเพื่อสร้างความสนใจของเด็ก เรื่องการใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ เช่น ชุดการสอน แบบเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ และเรื่องการจัดทัศนศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดหน่วย -

งานที่ให้ความช่วยเหลือเสนอแนะและสนับสนุนในเรื่องของนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน
ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครนายกอย่าง
จริงจัง และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกยังขาดความเข้าใจ
และประสบการณ์ในเรื่องของนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน จึงทำให้สภาพที่เป็นจริง
ของโรงเรียนในค้ำกักล่าวไม่เป็นไปตามที่ครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายกคาดหวังเท่า-
ที่ควร

4. เปรียบเทียบความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการวัด
ผลและการประเมินผลของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปรากฏว่า ส่วนมากครูประถมศึกษามี
ความคิดเห็นตรงกันว่า สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษาน้อยกว่าที่ครูประถมศึกษา
คาดหวังไว้ทุก ๆ เรื่อง แสดงว่าครูประถมศึกษาไม่พอใจในสภาพที่เป็นจริงที่โรงเรียนปฏิบัติ
ในทุก ๆ เรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดการ-
วัดผล เช่น ขาดเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องโรเนียว ฯลฯ นอกจากนี้ยังอาจเป็นเพราะขาดหน่วย
งานในการจัดทำมาตรฐานการวัดผลและการประเมินผลและให้ความรู้และประสบการณ์แก่ครูผู้-
สอน จึงทำให้สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนในค้ำกักล่าวไม่เป็นไปตามที่ครูประถมศึกษาจ้ง
หวัดนครนายกคาดหวังเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

1. จากผลการวิจัยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ รัตนวิเชียร
เรื่อง "ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ฝ่ายประถม" ซึ่งได้ทำการวิจัยไว้เมื่อ พ.ศ. 2522 พบว่า ความคาดหวังเรื่องการจัดการ

เรียนการสอนของผู้ปกครองของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและครูประถมศึกษาจังหวัดกันทรนายกอยู่ในระดับมากเหมือนกัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงในเรื่อง - เกี่ยวกับ ผู้ปกครองมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับความคาดหวัง แต่ครูประถมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอสมควร ซึ่งน้อยกว่าระดับของความคาดหวัง แสดงว่าสภาพที่เป็นจริงของการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ดีกว่าสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดกันทรนายก ดังนั้นควรมีการจัดตั้งโรงเรียนตัวอย่างระดับประถมศึกษาขึ้นภายในจังหวัดกันทรนายกอย่างน้อย 1 โรงเรียนหรืออำเภอละ 1 โรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนประถมศึกษาภายในจังหวัดได้นำไปปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้น มีการติดต่อสื่อสารและเผยแพร่เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ของโรงเรียนตัวอย่างไปยังโรงเรียนต่าง ๆ จะทำให้เกิดการศึกษาเปรียบเทียบขึ้นภายในจังหวัด และทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในเรื่องนี้มากขึ้นด้วย

2. ควรมีการประเมินผลการศึกษาของจังหวัด อาจตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานหรืออาจจัดการอบรมหรือสัมมนาให้ครูผู้สอนนำไปใช้ในโรงเรียนอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลของการประเมินผลการศึกษาเป็นส่วนประกอบในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

3. โรงเรียนควรมีการจัดโปรแกรมการศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่สร้างสรรค์และมีความก้าวหน้าทางการศึกษา นอกจากนั้นควรมีการประเมินผลหลักสูตรและเทคนิคการสอนของโรงเรียนร่วมไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของการเรียนการสอนที่จัดไปแล้ว และได้หาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4. โรงเรียนควรมีการจัดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนกับครูในระดับประถมศึกษาให้เหมาะสม เพื่อครูจะได้มีเวลาสำหรับเตรียมการเรียนการสอน หรือทำการวิจัยทดลองการสอนวิธีใหม่ ๆ และสอนวิชาทักษะให้แก่เด็กแต่ละคน นอกจากนี้โรงเรียนควรปรับปรุงจำนวน

ชั่วโมงสอนของครูให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้ดีขึ้น

5. หน่วยงานศึกษานิเทศก์ระดับประถมศึกษาของจังหวัด ควรให้ความช่วยเหลือ แนะนำและแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูและโรงเรียนอย่างใกล้ชิด และควรมีการติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว เพื่อการปรับปรุงแก้ไขซึ่งอาจจัดทำหลาย ๆ ครั้งต่อปี นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ควรมีการออกแบบสอบถามสำรวจถึงปัญหาและความต้องการของครูในโรงเรียนในด้านการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละครั้ง หรือมีการจัดอบรมหรือสัมมนาอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา ร่วมกับการงานแผนงานแก้ปัญหาของโรงเรียน

6. ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูนำความรู้และหลักทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้มากที่สุดและปรับปรุงคุณภาพของครู โดยส่งเสริมให้ครูทุกคนได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งทางโรงเรียนหรือทางจังหวัดควรมีนงบประมาณในเรื่องนี้ด้วย

7. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดควรมีการสนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์บริการโลหิตหมู่เลือดขึ้นในระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียนหรือภายในโรงเรียนอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้ครูได้ร่วมกันศึกษาและสร้างอุปกรณ์ใหม่ ๆ ทั้งนี้โดยเน้นวัสดุที่หาง่ายและหาได้จากท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนวิชาต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษา

8. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดควรมีการสนับสนุนให้จัดตั้งหน่วยงานสำหรับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนในระดับกลุ่มโรงเรียน เพื่อพัฒนาการวัดผลและการประเมินผลที่ได้มาตรฐาน เช่น ออกข้อสอบร่วมกันและสร้างเครื่องมือในการทดสอบ เป็นต้น

9. ควรมีการร่วมมือกันจากหลาย ๆ ฝ่ายในโรงเรียน เพื่อศึกษาเกิดเป็นรายบุคคลโดยเฉพาะรายที่มีปัญหา และติดตามผลเมื่อเด็กออกจากโรงเรียนไปแล้ว เพื่อให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

10. ควรมีโอกาสที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น ทั้งทางคำปรึกษาและคำส่งเสริม รวมทั้งการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของนักเรียน เช่น ร่วมกันจัดการแสดงหารายได้ส่งเสริมการศึกษาภายในโรงเรียน หรือการจัดวิทยากรในท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์สำหรับนักเรียน

11. โรงเรียนควรเข้มงวดในเรื่องของจริยธรรมและความประพฤติของนักเรียน-ค้ำย เพราะจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาได้ผล โดยว่ากล่าวตักเตือนเมื่อพบว่านักเรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาหรือความต้องการในด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครนายก เพราะจะทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของครูภายในจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของจังหวัดได้เป็นอย่างดี

2. ควรจะได้มีการวิจัยในลักษณะของการค้นคว้าทดลองหาวิธีการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาภายในจังหวัดนครนายก และทำการเผยแพร่และสนับสนุนวิธีการที่ดีและเหมาะสมไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ภายในจังหวัด เพื่อให้การเรียนการสอนภายในจังหวัดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ควรจะได้มีการวิจัยเปรียบเทียบด้านการเรียนการสอนกับโรงเรียนภายใต้สังกัดที่ต่างกัน เช่น เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับโรงเรียนสังกัดเทศบาล หรือโรงเรียนราษฎร์ เป็นต้น เพื่อทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของแต่ละหน่วยงานการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป